

Sindromul „publish or perish” și avatarurile sale autohtone

Dr. DAN MARINESCU

Bine cunoscutul dicton are o vârstă venerabilă în Occident, unde fundamentează și argumentează febrilitatea și pragmatismul caracteristice comunităților academice și științifice. Spiritul său a pătruns și pe meleagurile noastre odată ce primele instituții moderne de învățământ superior au fost create și s-au racordat rapid la comunitatea științifică internațională, unde am fost acceptați ca membri egali la începutul secolului trecut, *status quo* care s-a menținut atâta vreme cât mijloacele financiare și tehnice nu au avut o preponderență în detrimentul factorului uman, reflectată în valoarea rezultatelor. Condiții nefavorabile ne-au îndepărtat încă o dată, pentru o jumătate de secol, de sursele autentice, civilizatoare. Acum dorim să ne reconectăm la o comunitate elitistă, la care, multă vreme, nu am avut acces decât sporadic, dar constatăm că unidirecționalitatea fluxului de informație se menține, iar cauzele sunt diferențele evidente de calibrul, de mijloace și de limbaj.

La mijlocul secolului al XVII-lea, în Europa, fondarea primelor academii de știință a fost urmată de apariția primelor reviste științifice [1]. A fost un moment crucial care a permis circulația în timp util a informației științifice care se făcea până atunci prin corespondență. Următorul pas important s-a făcut treptat, de circa un secol, prin introducerea metodei de organizare a materialelor științifice după formula Introducere, Materiale și Metode, Rezultate și Discuții – care a permis aplicarea principiului reproductibilității experimentelor [2] – și prin apariția revistelor moderne de specialitate de primă mărime.

După ce sovieticii au lansat Sputnik-ul pe orbită, Statele Unite au început să investească masiv în cercetarea științifică și au devenit campionul necontestat al inițiativelor în cercetare, inclusiv în domeniul diseminării rezultatelor științifice [2].

Din acest moment a devenit evident că banii produc știință, iar știința produce hârtii (publicații științifice), dar nu orice fel de publicații, ci publicații primare [2].

Astăzi, puține universități din Occident – inclusiv cele care încorporează o școală de medicină – ar putea fi incluse în celebrul “\$100 Million Club” al bogatelor centre de cercetare universitare americane: Stanford, Harvard... Nu e de mirare că aceleași instituții sunt în frunte atunci când producția științifică – mai precis numărul publicațiilor primare [2] – este criteriu de departajare.

Amintim condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o publicație primară: publicarea în premieră,

care să conțină suficiente informații pentru ca experimentele să poată fi evaluate intelectual și repetate de comunitatea științifică, și recunoașterea ei de către serviciile secundare (ex. Index Medicus, Excerpta Medica, Science Citation Index) [3].

Pentru a stabili standarde de calitate, comunitatea științifică a imaginat instrumente care să măsoare prestigiul lucrărilor de specialitate și prin urmare și al autorilor. Este vorba de Journal Citation Reports care cuantifică frecvența citării publicațiilor și, prin urmare, factorul de impact al articolelor publicate de care depinde finanțarea cercetării. Condițiile impuse autorilor sunt severe, iar editorii împreună cu referenții de specialitate încearcă să limiteze la maxim falsul intelectual. În ciuda tuturor măsurilor, apar breșe chiar la cele mai prestigioase edituri (unde și tentațiile sunt pe măsură), iar consecințele pot fi catastrofale. Astfel, în 2002 în urma publicării unui șir de articole (dovedite ulterior falsuri) în cele mai titrate reviste (Nature, Science etc.) de către Hendrik Schon și colaboratorii săi, au fost complet discreditate celebrele Bell Labs (Lucent Technologies) [4].

Falsificarea datelor poate să fie uneori greu de probat, există însă și informații a căror veridicitate depinde doar de onestitatea autorilor, și anume chiar **condiția de autor**. În această privință, au loc și în peisajul nostru editorial frecvente abateri pe care le putem considera o consecință a sindromului „publish or perish”. Definiția condiției de autor cuprinde trei puncte: 1) contribuție substanțială în concepere și design, achiziționarea datelor sau analiza și interpretarea lor, 2) redactarea articolului, revizuirea critică semnificativă a conținutului intelectual, și 3) aprobarea versiunii finale pentru publicare [5]. Doar îndeplinirea acestor criterii probează condiția de autor. Colectarea de fonduri sau supervizarea generală a grupului de cercetare, singure, nu demonstrează condiția de autor. Fiecare autor trebuie să participe suficient la lucrare pentru a putea purta responsabilitatea publică a textului a cărui paternitate și-o asumă. Ceilalți participanți care nu întrunesc aceste criterii vor fi amintiți la secțiunea Mulțumiri (suport pur tehnic, material, medicii curanți ai pacienților etc.) [5].

Există un obicei vechi – la fel de răspândit de altfel în medicină, precum și în științele exacte – ca șefii de clinică sau de secție să fie autori ai fiecărui articol publicat de respectivele colective chiar dacă văd materialul

pentru prima oară după ce a fost publicat! La fel de dăunător este și obiceiul ca fiecare persoană dintr-un grup de lucru restrâns să apară ca autor chiar dacă a avut o contribuție infimă. Dacă dorim creșterea cali-

tății publicațiilor trebuie să schimbăm standardele, să scăpăm de minciună, să fim sinceri, pentru a crește și a deveni vizibili de la distanță, pentru a face parte din nou din marea comunitate din care ne-am autoexclus.

Bibliografie

1. Balaban A T. Viețile paralele și antiparalele ale lui Leibniz și Newton. În: Flonta M. editor, Descartes-Leibniz. Ascensiunea și posteritatea raționalismului clasic. Universal Dalsi, 1998, p. 159.
2. Day R A. How to write and publish a scientific paper. 1989, Cambridge University Press.
3. Council of Biology Editors. Proposed definition of a primary publication. Newsletter – November Issue, 1968, p. 1-2.
4. American Physical Society with the permission of Lucent Technologies. Report of the investigation committee on the possibility of scientific misconduct in the work of Henrik Schon and coauthors, 2002.
5. International Committee of Medical Journal Editors [site on the Internet] Philadelphia. Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals: Writing and Editing for Biomedical Publication. [last updated November 2003, cited 25 June 2004] Available from: <http://www.icmje.org/>.

